

י"ז בשבט תש"ף, 12.2.2020

גיליון מס' 697

פרשת יתרו

בין שמירת שבת, לכיבוד הורים

מאת אסתר פיישר, קיבוץ מירב

משורר תהילים כבר קבע "מִכָּל מְלִמְדֵי הַשְּׁפָלָתִי" ור' חנינא מפרט במסכת תענית: "הרבה למדתי מרבתי, ומחבירי – יותר מרבתי, ומתלמידי – יותר מכולך". לכבוד ולעונג הוא לי להביא דברים שלמדתי מתלמידותי מתוך דף לימוד שהן הכינו ללימוד חברותא עם הוריהן, בשבת ההורים שהתקיימה במדרשה לפני שבועיים.

רבות נכתב על סמיכות הופעתם של שניים מתוך עשרת הדברות: מצוות השבת – "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ" (כז, ז), ומצוות כיבוד הורים – "כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (כ, יא). סמיכות זו חוזרת שוב בפרשת קדושים בספר ויקרא "אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, ז), ללמדנו שהיא אינה מקרית ומהווה הזמנה לפרשני כל הדורות להשיג ולדרוש. על שניים מתוך הפירושים הרבים הללו אני מבקשת להתעכב היום:

המלבי"ם מפרש כך: "כבד את אביך ואת אמך". כבר בארתי בספר תורת כהנים (קדושים סי' ה') שמצות כיבוד אב ואם ומצוות שבת שייכים זה לזה. כי בששת ימי המעשה המציא האישים, ואם לא היה שובת ממלאכתו והיה ממציא האישים תמיד בדרך זה, לא היה מציאות לאבות ומולידים כי היו נבראים תמיד מאת ה', רק על ידי ששבת ממלאכה זו בשבת, הניח קיום העולם על ידי התמדת האישים על ידי אבות המולידים, ובזה יש להאבות שותפות עם ה' שהם יוציאו הגויות וה' ייתן נשמה ויפיח רוח חיים, ולכן סמך כיבוד אב ואם אצל שבת.

על פי המלבי"ם רק בשל המצאת השבת עם סיומם של ששת ימי הבריאה – הומצאה ההורות! בחירתו של הקב"ה לשבות ביום השביעי, יום אחד בלבד לאחר בריאת האיש והאישה, היא הבחירה שהשאירה את המשך מרחב הבריאה בידי בני האדם. שהרי משלב זה ואילך – ההורים הם ממשיכי הבריאה ('קיום העולם') על ידי הבאת צאצאים לעולם ('התמדת האישים על ידי האבות המולידים'). בכך ההורים הם שותפיו של הקב"ה במעשה בריאת העולם.

ה'שפת אמת' מסביר את הסמיכות באופן הבא: "בזוהר הקדוש שה' יתברך הוא אביהם של ישראל. וברש"י "איזהו מורא לא ישב במקומו כו'". דכתיב (ישעיה ו', ג) מלא כל הארץ כבודו. ובוודאי צריכין לידע בכל פעולה ותנועה גדולה וקטנה כי הוא מחיות ה' יתברך ולא לישיב במקומו. וזה שכתוב (שמות לא', יג) "שבתותי תשמורו" – שהוא גם כן בחינת הנ"ל לברר מלכותו יתברך. כי בשבת בני ישראל מעידין על שה' יתברך בורא עולם ומחיה הכל."

אחד מפרטי מצוות כיבוד הורים הוא האיסור שאדם ישב במקום הוריו. מעשה זה של הימנעות, של הבדלות מהמקום הפיזי הייחודי להורה, מדגישה ומבהירה את ההכרה בהוריה מולידים ואת היחס הנפשי הראוי כלפיהם. אך כיצד ניתן לעשות אנלוגיה (זהירה) לקב"ה אשר 'מלא כל הארץ כבודו'?! מה משמעות 'לא ישב במקומו'?

כשמדובר בא-ל? ע"פ השפת אמת הדרך המוחשית 'לברר מלכותו' גם הוא על ידי מעשה של הימנעות והשארת מרחב – ההימנעות ממלאכה שהיא מיסודות שמירת השבת היא ה'לא ישב במקומו' של הקב"ה. בשונה מהמלבי"ם, בפירוש זה דווקא **ההמנעות מהמלאכה והבריאה היא הדרך לכבד את ה' יתברך** "אביהם של ישראל".

לצד השוני בין הפירושים, המשותף לשניהם הוא הדגשת הקווים המקבילים בין הורות בשר ודם ובין הא-לוהות. זו מתבטאת ביכולת הבריאה וההולדה וב'העברת השביט' שהעביר הקב"ה בימי הבריאה – אלינו, אל בני האדם, להמשיך מכאן והלאה. הקבלה זו מקבלת ביטוי בדרישה לפעולות ומעשים של כבוד המנכיחים באופן ממשי את ההכרה המתמדת שאנחנו איננו כאן בכוחות עצמנו, אלא בזכות "אבינו שבשמים" והורינו שעל הארץ. ולא רק כל אחד לחוד, אלא כמובן בזכות השותפות שביניהם, שהרי כבר למדונו חז"ל ש"שלשה שותפין לו לאדם הקב"ה אביו ואמו"...

[הדברים מוקדשים לע"נ חמי מורי ר' משה טוביה פישר, אב אוהב, איש חינוך ואוהב ספר, שבשבוע שעבר מלאו ארבע שנים לפטירתו]

הר' ד"ר **אסתר פישר** – עומדת בראש **מדרשת עין הנצי"ב** ומלמדת בה כבר מעל 20 שנה. בוגרת גאה של המחזור הראשון של המדרשה (לפני 34 שנים!). גרה במירב. נשואה לבני ולהם חמישה ילדים ושני נכדים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il